

Η Ελπίδα σε Κρίση

Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης (φωτό: Γιάννης Δραμιτινός)

Κεφάλαιο δεύτερο

Η περίοδος της ελπίδας και η αναζήτηση της τάξης στην εποχή και το έργο του Αλέκου Δούκα

Ο Αλέκος Δούκας στην Αυστραλία

Κεντρικό θέμα της νουβέλας όπως σημειώνει ο Αλεξίου, είναι το πρόβλημα του ασυμβίβαστου μεταξυ γάμου και ατομικής ελευθερίας. Στη νουβέλα ο γάμος παρουσιάζεται ως φυλακή και εμπόδιο στην ελευθερία... Όμως τελικά ο ήρωας της νουβέλας που έχει το όνομα Φρέντ, παντρεύεται υπερνικώντας τις φοβίες του. Η ταλάντευση αυτή, για το τι προκαλεί τον θάνατο της επιθυμίας και το τι την φουντώνει, δίνεται έμμεσα σε αυτό το κείμενο καθώς διαπιστώνουμε, πως και εδώ το τοπίο μέσα στο οποίο κινούνται οι χαρακτήρες του μυθιστορήματος, διακοσμείται από υπάρξεις που προέρχονται από την αρχαία ελληνική μυθολογία. Στο κείμενο αυτό –σύμφωνα με τα όσα γράφει ο Αλεξίου– υπάρχει μια σκηνή, όπου ο πρωταγωνιστής καθώς πορεύεται μέσα στο δάσος συντροφιά με έναν κτηνοτρόφο και την γυναίκα του, νιώθει ότι μέσα στα δέντρα βλέπει τη μυθολογική φιγούρα του Ενδημίωνα να φωτίζεται από το φως της Σελήνης. Η αναφορά στον νεαρό βοσκό της αρχαιοελληνικής μυθολογίας, όπου σύμφωνα με το μύθο, η θεά Σελήνη γοητευμένη από τη σωματική ομορφιά του τον αποκοιμίζει για να αγγίξει με τις ακτίνες της το γυμνό αντικείμενο του πόθου της, δεν είναι άνευ σημασίας μέσα σε ένα κείμενο που θεωρεί τον γάμο ως αιτία θανάτου της ελευθερίας...

Όταν προς τα τέλη του 1929 ξεσπάει η παγκόσμια οικονομική κρίση, η οποία έφτασε και στην Αυστραλία και κορυφώθηκε τα επόμενα τρία χρόνια με δραματικές επιπτώσεις μέσα στην κοινωνία, ο Δούκας έγραψε άλλα τρία μικρά διηγήματα με τους αντίστοιχους τίτλους: Εκατόνησοι, Πέργαμος και Ροδόπη. Με αυτά τα κείμενα προβάλλεται μια νοσταλγική πολιτιστική ταυτότητα, η οποία ανακαλεί το αρχαίο μεγαλείο το οποίο έχει ανάγκη ο ψυχισμός του μετανάστη, για να μετριάσει φαντασιακά την δική του μίζερη πραγματικότητα. Στο Εκατόνησοι αναπολεί τους χαμένους γενέθλιους τόπους, στο Πέργαμος τα περασμένα μεγαλεία της πόλης. Στη Ροδόπη ο συγγραφέας ανεβαίνει στο βουνό των «Αμαδρυάδων» για να αγναντεύσει από εκεί πάνω, την επέκταση του Δυτικού Ανθρώπου προς την Ανατολή. Να δει την «άφθαστη» πορεία του Αλέξανδρου,

Ανεργοί στις ΗΠΑ κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Ύφεσης

που πήγε να δώσει και όχι να πάρει. Εν αντιθέσει με τις «τυφλές δυνάμεις της Ρώμης» οι οποίες όπου πήγαν, δεν πήγαν να δώσουν παρά να «σφετερισθούν». Αυτές οι απροβλημάτιστες ιδεολογικές προβολές του Α. Δούκα, όπου την ιστορία την αντιμετωπίζει μέσα από τις θρησκευτικές κατηγορίες του καλού και του κακού, και όπου από την μεριά του καλού βρισκόμαστε πάντα «εμείς», ενώ από τη μεριά του κακού οι «άλλοι», αποτέλεσαν την ιδεολογία του λευκού στην Αυστραλία, αλλά και της πλειοψηφίας των ελλήνων μεταναστών τότε, οι οποίοι μέσα στις κοινωνικές ανισότητες, (και χρησιμοποιώντας τες) προσπάθησαν να ενσωματωθούν ταυτιζόμενοι με την κυρίαρχη τάξη.

Τη χρονιά που ο Δούκας έφτασε στην Αυστραλία, αν και η χώρα είχε υψηλά έσοδα από την εξαγωγή πρώτων υλών προς στην Ευρώπη και την Ιαπωνία, είχε και ένα τεράστιο χρέος προς τις βρετανικές τράπεζες, λόγω της ανάγκης χρηματοδότησης δημόσιων έργων, τα οποία απαιτούσαν την πρόσληψη δεκάδων χιλιάδων εργατών και υπαλλήλων. Όμως όταν, λόγω της κρίσης που ξέσπασε τον Οκτώβριο του 1929 στην Αμερική επ-

ρεάστηκε η παγκόσμια αγορά, έπεσαν κάθετα οι αυστραλέζικες εξαγωγές, με αποτέλεσμα να μη είναι πλέον δυνατή η αποπληρωμή των τεράστιων λογαριασμών τοκομεριδίων στις αγγλικές τράπεζες. Η Αυστραλία εμφανιζόταν να χρωστάει περισσότερα χρήματα από όλες μαζί τις χώρες της Ευρώπης, της Ασίας, της Άπω και Μέσης Ανατολής και Νοτίου Αμερικής. Βρισκόταν στην κορυφή της λίστας των περισσότερο χρεωμένων χωρών μαζί με την Γερμανία.

Ως επακόλουθο της μείωσης των δημοσίων δαπανών που σύστησαν οι τράπεζες του Λονδίνου, εκτινάχτηκε στα ύψη η ανεργία. Η φτώχεια χτύπησε κυρίως την εργατική τάξη και τα μεσαία στρώματα του πληθυσμού. Ο κοινωνικός ιστός έσπασε καθώς οι συγκρούσεις έγιναν καθημερινό γεγονός. Ένα μέρος του κόσμου που συντασσόταν με την αριστερά και τους προοδευτικούς πολιτικούς του Εργατικού Κόμματος, υποστήριξαν ότι έπρεπε να γίνει στάση πληρωμών προς τις αγγλικές τράπεζες γι' αυτό και χρησιμοποιούσαν το σύνθημα «people before money».

Η συνέχεια την άλλη Παρασκευή

Όταν προς τα τέλη του 1929 ξεσπάει η παγκόσμια οικονομική κρίση, η οποία έφτασε και στην Αυστραλία και κορυφώθηκε τα επόμενα τρία χρόνια με δραματικές επιπτώσεις μέσα στην κοινωνία, ο Δούκας έγραψε άλλα τρία μικρά διηγήματα.